

‘Εθνικό. «ΤΟΥ ΦΤΩΧΟΥ Τ’ ΑΡΝΙ», Στέφαν Τσβάιγκ.

‘Ο αυστριακός συγγραφέας Στέφαν Τσβάιγκ, που προσπαρεί στα καλυμμένα και ψυχολογημένα διηγήματά του, να δίνει και ποτέ ένα ελαφρό «άριστερό» χρώμα, στο έργο του, που παίχτηκε στο «Εθνικό» ακολουθήσε άλλη μια φορά την ταχτική αυτή, ενός μετέωρου και άνεδαφικού «άριστεριού», εντελώς ακίνδυνου, ένοείται, τόσο όσο φτάνει για να ξεπατά το κοινό της γαλαρίας και να της παίρνει το έθουσιοστικά χειροκροτήματα. ‘Όσοσο και τη συνειδητή μπουρζουαζία την Ικανοποιεί απόλυτα, γιατί της δίνει ένα έργο βαθιά αντιδραστικό, που διδάσκει ούτε λίγο ούτε πολύ τη «ματαιότητα» των επαναστάσεων.

Βρισκόμαστε στα 1792, μία εποχή που η νεορή Γαλλική Δημοκρατία είναι άπασχολημένη μ’ εξωτερικούς πολέμους. ‘Ο στρατηγός Βοναπάρτης, ύστερα από τις νίκες του κατά των Αυστριακών, έχει αποχτήσει μία μεγάλη έπιρση και το Διευθυντήριο για να τον έξουδετερώσει τότε στέλνει άρχηγό της λεγομένης ‘Αγγλικής Στρατιάς στην Αίγυπτο. ‘Ο Βοναπάρτης έχει δηγήσει και δώ το στρατό του από νίκη σε νίκη και το έργο, τότε βρίσκει, καλά στερεωμένο σ’ αυτή τη μακρυνή χώρα. Στο βυθό του Γαλλικού στρατού βρίσκει και δουλεύει πιστά, άφοσιωμένος στα Ιδανικά της Γαλλικής επανάστασης, ο άνθυπολοχαγός Φουρές. Είναι κοντά και η νεορή γυναίκα του Μπελιότα, που ο στρατηγός την όρεγεται. Ξεφορτώνεται με μία πρόφαση το Φουρές και τη μαϊτρεσάρει. ‘Όλοτελα ανεπάντεχα όμως ο άντρας της γυρίζει και στην άξίωση του να δει τη Μπελιότα, ο Βοναπάρτης τον αναγκάζει να πάρει διαζύγιο μαζί της κι έξακολουθεί αυτός να τη χαιρείται, ενώ όλος ο στρατός κοροϊδεύει το Φουρές πίσω του. ‘Ετσι περνούν έξη μήνες, όταν ξαφνικά ο Φουρές, που διεκδικεί το δικιο του σαν έλευθερος πολίτης, κατορθώνει να ξεσηκώσει για μία στιγμή το στρατό κατά του Βοναπάρτη, που τονέ λείε έχθρο της δημοκρατίας, έξ αίτίας ούτου του περιστατικού. Είναι όμως άργά πιά, γιατί την προηγούμενη μέρα ο Βοναπάρτης έφυγε κρυφά για τη Γαλλία από αίτια εντελώς άσχετη. Τότε ο Φουρές τον κατηγορεί για λιποτάχτη και ενώ για μία στιγμή ο στρατός τον άκλουθει, κατόπιν τον έγκαταλείπει κι ο άνθυπολοχαγός αναγκάζεται να παραιτηθεί και να έπιστρέψει στη Γαλλία σαν άπλός πολίτης. Στο μεταξύ έχουν γίνει σοβαρά γεγονότα, που δέν παρουσιάζονται καθόλου στο έργο.

‘Ο Βοναπάρτης με τους στρατηγούς Ζεγιες και Ροζέ Δυκός έχει πάρει διχτατορική έξουσία. Είναι πρώτος ύπατος και φυσικά πανίσχυρος. Μπροστά του ο Φουρές είναι ένα σκουλήκι. Πιστεύει όμως πως η δημοκρατική δικαιοσύνη θα του άκυρώσει το διαζύγιο και θα του δώσει πίσω τη γυναίκα του. Πέφτει δέω. ‘Η δικαιοσύνη που την έκπροσωπεί ένας άστεϊός δικηγόρος, άρνείται να τον ύπηρετήσει. Τότε ο άνθρωπος που ζητάει το δικιο του, βγαίνει στους δρόμους. Δημιουργεί έπεισόδια μπρός από τη βίλα της Μπελιότας, που στο μεταξύ ο Βοναπάρτης την έχει αφήσει και ξεσηκώνει το «λαό», (δηλαδή μερικούς περιεργούς)

κατά του πρώτου ύπατου κάνοντας έκκληση στις δημοκρατικές άρχες της επανάστασης. ‘Ο Βοναπάρτης τώρα άνησχει και με τον ύπουργό της άουνομίας, που έχει όργανο των σκοπών του και την ίδια την Μπελιότα, έξουδετερώνει την πολεμική του Φουρές και τον κάνει να ύποσχεθεί, πως δε θα τον άνησχήσει πιά. ‘Ετσι ο άδικημένος καταπίνει το χάπι της άδικίας και πείθεται πως, ούτε η δημοκρατία έφερε δικαιοσύνη. ‘Ο Ισχυρός μένει πάντα Ισχυρός, ο άδύνατος πάντα άδύνατος και καμιά επανάσταση δέν αλλάζει τη θέση των άδικημένων. Θα είναι πάντα οι παραγκωνισμένοι, οι φτωχοί με το ένα άρνι, που θα τους το παίρνει ο Ισχυρός γείτονας τους, που έχει τα χιλια άρνια. Τελεία και παύλα, λοιπόν, στην επανάσταση. Οι Φουρέςδες άς το πάρουν άπόφαση κι άς πούνε: Κισμέτ! Και το προλεταριάτο, που σήμερα ζητάει επανάσταση άς καταλάβει τη ματαιότητα της τρέλας του. ‘Η άνισότητα κι η άδικία είναι, σά να πούμε φυσικός νόμος. Αυτό είναι το τελικό συμπέρασμα του έργου, ένα συμπέρασμα, που δέν τδ σκεπάζουν καθόλου οι επαναστατικές τινάδες ενός μικροαστού, που ξέρει να λείε πολλά και στην πράξη να συνθηκολογεί, να ύποχωρεί να καταπίνει τον πόνο του. Κι αν οι τινάδες αυτές παραπλανούν το προλεταριακό κοινό για να του άποσπάει χειροκροτήματα που τρομάζουν την «Εστία», αυτό δέν είναι λόγος ν’ «άδικησούμε» το «Εθνικό», πως ανεβάσει «επαναστατικά» έργα! Το «Εθνικό» έξακολουθεί να παίζει το ρόλο του... Και δίδει ίσα-ίσα τα έργα, που συμφέρουν στη μπουρζουαζία.

Τό έργο στο σύνολο του, μέσα στην Ιστορική του τοποθέτηση και σ’ όλο του τό βάθος είναι μία ταπεινή προσπάθεια για το διασυρμό ενός στρατηγού, που ανεξάρτητα με την εξέλιξη του, στην εποχή που άναφέρεται το έργο, δέν παύει να είναι στρατηγός της επανάστασης και που θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει στην αντίδραση για «σύμβολο» των επαναστατικών ήγετων. Κι η προσπάθεια αυτή όλοκληρώνεται με την έξύψωση ενός εύνουχιμένου μικροαστού, που μετά την άπογοήτευση του από την άστική επανάσταση, δε βλέπει τίποτε παραπέρα και πρό πάντων τη φυσική άνείχεια της επανάστασης αυτής, την προλεταριακή. ‘Ο μικροαστός αυτός βλέποντας την άτομική του ύπόθεση, κοντεύει να βγάλει το συμπέρασμα, πως κι η επανάσταση δέν ύπήρχε λόγος να γίνει, άφοι αυτός, είτε μ’ ένα φευδάρχη βαρώνο, είτε μ’ ένα στρατηγό της επανάστασης χάνει τη Μπελιότα του. Κι ο συγγραφέας δε μπορεί ή δε θέλει να καταλάβει, πως αν η άστική επανάσταση δέν άλλαξε την τύχη των μεγάλων μαζών, σ’ αυτό δε φταίει η επανάσταση σαν Ιστορική άναγκαιότητα, αλλά γιατί η άστική επανάσταση, άλλαξε μόνο τη μορφή της έκμετάλλευσης άνθρώπου άπ’ άνθρωπο και δέν άγγιξε καθόλου την οοία του προβλήματος, που είναι ο στόχος της προλεταριακής επανάστασης, δηλαδή την κατάρτιση της έκμετάλλευσης.

Στην τεχνική του τό έργο είναι άδύνατο, έξω άπó μερικές σκηνές της τελευταίας πράξης. Τοι λείπει πρό πάντων μία έσωτερική συνοχή, που να κρτάει τη δραματική συγκίνηση.

••

‘Όσο για τους ήθοποιούς θα είχε να παρατηρήσει κανείς μίαν Ικανοποιητική άπόδοση στις όμαδικές εκδηλώσεις. ‘Αριστουργηματικός και πάντα μεγάλος στάθηκε ο Βεάκης. ‘Η έμφάνιση του Μυράτ, ύστερα από μεγάλη άπουσία, σ’ ένα μικρό ρολάκι, που τό ζωντάνεψε, ήταν άξιόλογη. ‘Η Καροβοος έπαιξε πολύ καλά τό ρόλο του μαντρόσκυλου του Ναπολέοντα. ‘Αλλά ο άτυχής Μινωτής στο ρόλο του Ναπολέοντα στάθηκε μικρότερος κι άπό τό... Ντόλφος.

Ν. Κατηφόρης.